

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

8 martie st. v.

20 martie st. n.

Ese în fiecare duminică.

Redacțiunea :

Strada principală 375 a.

Nr. 10.

ANUL XXVIII.

1892.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Melancolie.

I.

De tîrg și sgomot sînt departe
Subt al pădurei sumbru cort ;
De liniște n'am inse parte,
Căci viețuiesc . . . A ! d'aș fi mort !
Ori cât me duc eu de departe
Pe mine ênsumi tot me port !

O ne'ntelêsă grea măhnire
Ajunsă-acum același eu,
Me urmărește c'o pornire
Ne'nduplecată, 'n drumul meu,
De nu me lasă 'n mulțămire
Plăceri întregi să gust și eu.

Privești mîndre ale Firei
În calea mea când întîlnesc,
Dau tot cuvîntul mulțămirei
Și admirărei ce simțesc ;
Pe tot domeniul simțirei
Sînt altul : me renasc, trăiesc !

Dar iată aripile-i grele
Măhnirea-mi iute desfăcînd,
Vîd veselia mea subt ele
Cu 'ntregul farmec dispărînd.
Gîndesc atunci l'atâtea rele
Ce me încercă rînd pe rînd . . .

II.

Cu capul aplecat pe peptu-mi
Ca ramura cu prea mult rod,
Pășesc pierdut în vîlmășagul
Atîtor gînduri ce me rod :
Îmi cer cu tôte-o deslegare,
Ca 'n vremuri grele un norod.

Și ne găsiînd-o, îmi potrivă-mi
Clocotitor se rîsvrătesc.
Le dau fatalitatea lege,
Un despotism ce nu-l voiesc.
Dar, pricepînd că nu-i nădejde,
Descuragate, amuțesc.

Chiar de-aș voi ; am ce le spune
Ca să le mîngăi liniștesc,
Cînd nu șciu mîne ce-o să fie,
Ce-o să deviu, ce-o să 'ntîlnesc,
Cînd alte suferinți tot par' că
Aștept să vîd că me lovesc ?

Sînt pentru mine ênsumi spaimă,
De-un gînd, de-un gest me infricosez ;
Strein de lume cu speranța
Și de plăceri me 'nstreinez ;
Ca 'ntr'un sicriu în mine ênsumi
Cu voluptate me așeș . . .

Ca și acum, aci departe
Subt al pădurei sumbru cort . . .
Ori cum, de liniște n'am parte
Căci viețuiesc . . . A ! d'aș fi mort ! . . .
Ori cât m'oi duce de departe
Pe mine ênsumi tot me port !

Mărășești, august 1887.

RADULESCU NIGER.

Sacrificată amorului.

(Nuvelă.)

(Urmare.)

În ziua cînd tatăl Emiliei anunțase că va veni, Victor intră forțe agitat în camera unde lucra George. Acesta surprins că vede pe Victor așa de schimbat, îi dise :

— Dar bine, Victore, ce ai ? care e cauza turburării tale ?

Victor se apropie încet de dînsul.

— George, trebuie să te pregătești, să auzi lucruri care te vor îngrozî. Ai curagiu, căci îți voi descoperi fapte de o forțe mare gravitate !

— Nu te 'nțeleg ! explică-te mai lămurit.

— Sînt desolat, că tocmai eu trebuie să-ți aduc vestea acestei nenorociri !

— Ah ! Victor ! mi-e frică să 'nțeleg ! Emilia ! . . .

— Tocmai despre dînsa e vorba.

— Nu cumva . . . vr'un accident ?

— Așil nul e cu totul altceva; ascultă: Soția ta te înșelă.

Dacă tunetul ar fi căzut la picioarele lui George, n'ar fi produs efectul acestor patru cuvinte. Se sculă ca un turbat de pe scaunul care seșea și apucă cu furie brațul lui Victor, sguduindu-l cu putere.

— Ai ăș tu, că Emilia me tradéză?... Emilia!... Victore! spune-mi că me înșel, c'am auđit reu, că tu n'ai voit să ăci acéstă?

— Vai! scumpul meu fratele aș fi vrut să me înșel, dar am probe de culpabilitatea ei. Am vėđut-o eri séră cu acela cu care te tradéză.

— Nu se pôte! tu me mințil Emilia nu me pôte înșelă.

— Ce m'ar face să spun lucruri care nu sânt adevărate! și mai ales să te mint pe tine, fratele meu, la care țin așa de mult. Cum ți-ar puté ore trece prin minte una ca acéstă.

George, la acéstă mărturisire, remase ca trăsnit. Că Emilia ar fi fost capabilă de o asemenea faptă josnică, creerul lui nu putea s'o concépă acéstă. Dar Victor i-a spus c'a surprins-o cu amantul! prin urmare trebuia să credă, cu totă durerea ce simția.

La o asemenea veste neașteptată, care-l emoționase foarte mult și nemai putend să-și ție picioarele, căđu îndērēt pe scaun sdrobit de suferință.

Când se mai liniști, se adresă cătră Victor:

— ăci că ai vėđut-o tu, aséră, cu amantul? Nu te 'nșeli? n'a fost vr'o visiune?

— A nul și aceea cē am vėđut eu, poți să veđi și tu chiar in asta séră. Și-au dat întâlnire și amantul va veni iar.

— Cum? asta-séră?

— Da! la ora 8.

George își șterse sudórea rece de pe frunte. Tot trecutul i se presentă in imaginație și un roșu aprins îi stetea mereu inaintea ochilor.

Peste puțin se liniști cu deseversire. O schimbare mare se operase in persóna lui: Își inchipuia, că Emilia, care eră o aristocrată, se căeșce de pasul imprudent ce l'a făcut și acum a devenit metresa unui egal al ei.

— Bine! diséră voi așteptă și decă va veni, atunci!... o schintee îi luci in ochi!... Atunci vom vedé! Acéstă faptă mișelésză cere resbunare.

Vorbil ceva cu Victor și in urmă intră in camera Emiliei. Dēnsa cosea. Cum îl vėđu, se sculă repede de pe scaun, veni inaintea lui, intinđendu-i fruntea ca să i-o sărute. George, cu un desgust foarte mare, puse o sărutare rece pe acea frunte candidă.

Emilia uitându-se in ochii lui George, vėđu turburarea lui.

— Dar ce ai, dragă George? ađi îmi pari schimbat mult? Nu cumva ți-e reu?

— N'am nimic, îi respunse dēnsul; o simplă durere de cap, care-mi va trece. Venisem să-ți spun că astă-séră pôte am să intărdiez mai mult la Paleologu și nu voi veni la mesă; mânăncă cu Victor.

Mai stătū puțin și după aceea eși.

Ajungēnd in stradă, eră grósnic de vėđut! ochii îi erau injectați de sänge, privirea rătăcită și fața nēgră-vēnetă. Mergea iute, neșciind singur unde se ducea, isbind toți trecătorii de pe uliți. Furia îl orbiă, iar gelosia îi rodiă inima cum róde viermele trunchiul unui copaciu.

Se gândia la soția lui, care-i jurase uu amor etērn și pe care o iubiă ca un nebun... Eră momente, că se indoiă de cuvintele fratelui seu. Își ăcea, că pôte el se

inșelase, dar indată își reamintiă, că la 8 amantul va veni iar. La acéstă idee, pērul i se sbērlia și stringea pumnii cu furie.

Umblă mult și fără nici o socotelă; avu grige ca 7½ să fie in grădină, unde intră fără să fie zărit de cineva, pe portița din fund. Se duse drept spre pavilion, ascundēndu-se după un arbore din față. In busunar avea un revolver cu 6 focuri, care-l pusese inainte de a plecă d'acasă

Trecuse vr'o câteva momente. Auđi un pas ușor scártăind nășipul aleii; se uită repede și cunoscu pe soția lui, care venise spre pavilion. La acéstă apariție, fără voe strinse manerul revolverului. După puțin timp un nou pas îi isbi urechea.

De astă-dată respirația îl inăbușia. Urechile incepură să-i vâjie, și tot sängele i se grămădi la inimă. Mănile i se inleștase in carne.

O umbră trecu repede pe lângă dēnsul, privind furis in tóte părțile. Eră un bărbat.

Nu i-a putut vedea fața de ore-ce eră ascunsă cu ingrigire sub o pălărie cu berurile mari.

Când ajunse la pavilion, vėđu la lumina lunii, care scaldă grădina intr'o plóie arginție, pe Emilia că intinde brațele spre acel bărbat.

Acéstă eră prea mult! Nu mai putea resistă acelu supliciu infernal! Ochii eră aprópe să-i esă din orbite, vinele feții i se umflaseră peste măsură; și nemai dându-și cont de nimic, făcu câțiva pași inainte, scóse revolverul și cum eră încă imbrățișati, ochi și trase trei focuri unul după altul. Doue țipete de agonie sfășia aerul și corpurile căđură jos. Când se apropiă, ca să vėdă cine eră acela care-i furase onórea, și cum cadavrul eră căđut cu fața in sus, dete un țipēt de gróză.

— Tatăl Emiliei!

Acéstă nouă lovitură eră prea mare. Deja creerul lui eră sdruncinat de cele intēplate până atunci, și când mai vėđu că-și omorise nevēsta care nu fusese vinovată; pe cea mai scumpă ființă ce avea și odată cu dēnsa și pe părintele ei, simți din nou o sudóre la rădēcina pērului... privi cu ochii turburi acele doue cadavre care zăceau la picioarele sale scaldate in sänge. Trecure câteva momente, in care timp rațiunea îl părăsiă incetul cu incetul și d'odată totul se intnecă, rămāind in umbră pentru dēnsul.

Sērmanul, după atâtea suferințe morale, innebunise!

II.

După 5 ani dela cele istorisite mai sus, găsım pe George instalat la un amic sincer, doctor, care avusese milă de dēnsul, luându-l și dāndu-i cele mai bune ingrigiri.

Nu-l vindecase încă pe deplin, dar speră că in curēnd să-l facă cu totul sánetos.

Lucru curios inse: in creerul lui George, in timpul acesta, se făcuse cu totul o altă schimbare de idei. Își aducea aminte numai, că-și omorise soția, care-l trădase, dar altceva nimic.

Se înșelă inse, căci nu omorise pe nimeni. Un singur glonț isbise pe bētrān in brațul drept și căđu jos fără cunoșcință. Odată cu dēnsul căđuse și Emilia, care la acest atac neașteptat, leșinase.

In sgomotul acelor detunături alergară vecinii și imediat dădură ingrigirile necesare rānitului și leșinatei, care își veniră curēnd in simțire.

Nici unul din ei nu șciea cine fusese asasinul, tocmai târđiu aflară; căci George, care fugise pe strade,

fusese închis în casă de nebuni, de unde a fost scos de acel doctor și dus acasă la dânsul.

Doctorul, un om foarte deștept, știe schimbarea ce se operase în persoana celui, care-l îngrijă și tocmai de aceea se încercase în mai multe rânduri să-i spuie adevărul și că el greșea, crezând-o culpabilă pe soția lui; dar toate acestea fură zadarnice: el persistă cu hotărâre în acea idee; eșă că în cele din urmă doctorul, ca să dea o altă față lucrurilor, îi spuse că Emilia, după o agonie foarte mare, murise.

Nebunul nu dăse nimic. Dete din cap cu tristețe și atâta tot.

Emilia venia mereu la doctor și-i spunea, că nu mai poate trăi fără soțul seu și ca să facă tot posibilul ca să-l vindece cât mai curând.

— Până în doi ani, îi dădea doctorul, nu voi pute face nimic. Ai avut răbdare până acum, mai puțin și de aci înainte!

— Ca să mai aștept încă doi ani, e peste putință. În acest timp voi inebuni și eu. Să mai fiu încă doi ani o streină pentru dânsul; și ceva mai mult, să nu-i pot vorbi nici odată! A! doctore, nu ești în inima mea, ca să vezi cât sufer. Atunci ai ave mai multă milă.

— Ve cred, dnă, și ve compățimesc, dar decă nu se poate altfel? Șciți foarte bine cum ve ureșce, din care cauză am fost silit, pentru ca să-l liniștesc, să-i spui că ai murit.

— Vail... da! e adevărat!... Dar ori cum, decă am căută vr'un mijloc așă, și am pute găsi?

— A!... mi-a venit o idee!

— Si care?

— Să te infățesz înaintea lui. Dta, soția lui ești mortă; ei bine, vei fi prezentată sub un nume strein, și vom vedé ce impresie vei face.

— Asta e o idee sublimă, dar cum vei procedă?

— Voi da un bal. Are să fie lume multă invitată și vei fi și dta. Acésta veste mai dete o speranță sêrmanei femei, care suferia așă de mult.

În sêra când doctorul anunțase balul, Emilia respunse cea dintâi la invitare.

Nebunul eră în camera lui. Fusese înștiințat de doctor despre acea petrecere și îi spusese să se imbrace cu un costum negru.

(Va urmă).

GR. MARUNTEANU

Medicina poporală.

Credințe, datini, doftorii și descânțece poporale.

XLIV.

Dragostea.

Cele mai usitate descânțece la tinerimea românului cred că sânt cele despre dragoste în felurite chipuri. Sânt prin comunele nôtre adecă «șciutóre» așă numite cari fac de stă sórele 'n loc cum se dize, cari se prind că vrăjesc pe cutare fată să vină (să se mărite) vrënd nevrënd după cutare fecior. Și acésta se întemplă așă: ispitesc mai întei în ce fecior este fata îndrăgită. Fac apoi un fel de untură cu prav de pușcă, o invêlue într'un petec și o bagă în partea dindêrêt a unui câne mort de turb, unde se ține 8 dize. Se inmulțește apoi (ca să aibă totdeuna) și legându-o în mai multe legături, o pune alte 8 dize pe «civigul coșului» de cătră «dușnic», (așă se numesc lemnele ce se zidesc în coșu-

rile casei românești, pe care românul își spendură »slasta» spre afumare, iar dușnic este o găurice deasupra ușei ficărui cuptor, pe care ese fumul, numit «dușnicul cup-torului».) După 8 dize, unge femeia vrăjítóre ori alt cineva pe junii îndrăgiți cu acésta unsóre, iar câte o parte legată în o legătură, o aruncă în casa unuia dintre tinerii îndrăgiți, dicide: «cum pute mătura asta, așă să pută N. lui N. și cum e de negru civigul, așă de negră să fie lui N. (feciorului) și N. (fetei) unii de alții. Se înțelege că aici nici intriga nu lipsesce, ca să se ureșcă îndrăgii și vrăjítórea să-și ajungă planul.

Altele iarăș «pun o bróscă într'un furnicar», care, după ce a fost mâncată carnea de furnici, se ia și se caută un os din spinare, ce are forma unui «cârlig», care apoi se pun iar pe «civig» 7 dize. Cel ca «couciul» se folosește atunci (cu care se atinge), când voesce ca cutare N. să fie urit de lume, iar, cârligul de dragoste.

Când trășce bărbatul reu cu femeia, face vrăjítórea doue pogăci, una o cóce în spuză, iar una o pórtă vrăjítórea 3 dize sub brêu și în ambe se pune miere de albină. Până le frământă vrăjítórea, dize: «Cum trag albinele la coșnița lor, așă să tragă N. la casa, la mēsa, la glóta și la muerea lui și cum nu póte omul trăi fără pâne, așă să nu póta N. fără N.

Aceste turte se dau femeii urite de bărbat, să i le pună, fără șcirea lui, în legume.

Femeii i se mai dá și untură făcută cu bosioc și golopăr, să se ungă, ca să mirósă bărbatului a bosioc și golopăr.

Când vine bărbatul sêra dela birt, îi ia muierea o obelă (fără șcirea lui), o pune pe civig la coș, dicide: «cum nu póte pesti omul la fum, așă să nu póta «pesti» nici suferi bărbatul meu bēutura, și apoi diminēta-i dá bărbatului obelă să o ia în picioré.

Fetelor le fac vrăjítórele apă de dragoste.

Descânțecul e acesta:

Când trage clopotul la biserică în serbători mari de diminēta, se desbracă vrăjítórea în pele, se despletșce, ia o ólá nouă, în care se află bosioc, flórea sórelui și tãmăe, se duce la rîu, unde umplënd óla cu apă, dize așă:

Orîngul bătênd,
Cucul cântând,
Tóte paserile sburând,
Toți la N. uitând,
Că N. a plecat pe cale,
Pe cărare,
Róua scuturând,
Dragostea căutând,
Pân la riul lui Iordan.
La vadul lui Bogdan.
Bună diminēta riul lui Iordan,
Vadul lui Bogdan!
Să fii sânetósă
N. fată frumósă!
Șcđi, te odinesce
Și-mi povesteșce,
Ce dor te-a adus,
Pân' aicia sus?
N'am venit să șed,
Nici să te întreb:
Ci am venit să me spēlați,
Uriciunile să-mi luați,
Din față,
Din brațe,
Din albă peliță,

Și neagră cosiță;
De uriciuni,
De spurcăciuni,
De unșuri,
De făcături,
Să-mi luați de pe cap,
Pele de țap,
De pe mâni,
Pele de câni,
De pe picioare,
Pele de ursoc,
Să-mi dați în față
Și în brațe,
Sântul sôre lucitor,
Să fiu dragă la feciori,
Când sôrele va lucî,
Toți la mine vor privi,
Dați-mi în umerei,
Doi luceferei,
Tôtă lumea să caute la ei,
Și la ochișorii mei.
Că am fost pe cale,
Pe cărare;
Calea am călcat,
Rôua am scuturat,
In ôlă o am băgat,
Pe față m'am spêlat.
Cum nu pot pesti ômenii 'n pele,
Nici cu capetele gôle,
Așă să nu pôta pesti,
Să nu se pôta N. odinî,
Până la N. va veni,
Cum se întorce flôrea mare (flôrea sôrelui)
După sôre!
Și sântul sôre,
După alui flôre.
Așă să se întorcă N. (feciorul),
După N. (fata),
Cum nu pôte nime,
Făr sante molitve;
Nici junii la joc,
Fără bosioc,
Așă să nu pôta N. fără N.
Flôre mare,
Dómnă mare!
Tu ești mai mare între floricele,
Sântul sôre între stele,
Așă să fiu eu între surorele.

Cu apă de acêsta se spêlă când se imbracă să
êsă la joc, dîcînd:

Eu să fiu frumósă ca sôrele (arătînd spre sôre),
Celalalte ca ciôrcele,
Eu să fiu sus ca stelele (arătînd spre cer),
Celalalte (fete) jos ca furnicile,
Cu cât drag caut ômenii la încêferei,
Așă să caute junii la ochii mei.

S. LIUBA ȘI A. IANA.

Epoca nôstră care se numește cea pozitivă, aduce
susceptibilitate în legislație, și realitate în roman. Cu
chipul acesta iluziunile nu seucid, ci se transferă în-
tr'alt loc.

G. M. Valtom.

¹ Poporul crede, că flôrea sôrelui totdeauna se întorce
flôrea după cursul sôrelui așă, că dimineața e spre resărit, la a-
mêdi e drept în sus, iar sêra e întorsă spre apus.

Reynolds înțeleptul.

— Comedie în 2 acte, de Eugen Scribe și Mouvel. —

(Incheiere.)

Scena XI.

Hantz, Reynolds scrie.

Hantz. Dle, am dat scrisorile dtale; cea a tinerului
ofițer, i-am dat-o chiar eu ênsuni.

Reynolds. (Scriind.) Știu.

Hantz. Cât despre dna de Wurtzburg, ea eșise;
dar a pus serva biletul pe cămin, și ea îl va găsi când
se va înturnă... Me auți?

Reynolds. Da.

Hantz. Veți că, atunci când te pui la scris...
Să nu uiti dle, că aici se pune mēsa pe la 5 $\frac{1}{2}$ ore.

Reynolds. Bine; voi merge mai înainte să me primbl
puțin po malul rîului...

Hantz. Asta are să-ți facă bine; o să-ți deschidă
pofta de mîncare... și asta ar trebui s'o faci cât mai des.

Reynolds. Du-te și-mi caută niște pistôle.

Hantz. Ca să te primbli, dtale?

Reynolds. Da.

Hantz. Dar de unde să le ieu?

Reynolds. Din galeria dlui consilier; am vêdut mai
multe pârcehi.

Hantz. Aha! arme antice!... înțele... ca obiect
de istorie, vré să facă niscăi-va studii... (*Ese.*)

Reynolds. (Scriind.) Astfel, nu me vor uita... Să
pecetluiesc hârtia asta, și s'o las pe mēsă aici, cu adresa
consilierului; de mi se va întemplă vr'o nenorocire, ceea
ce e de temut, căci acest tiner trebuie să fie cu mult
mai îndmânatec decăt mine în... (*Face gestul tragerei
cu pistolul.*) Ah! de m'ar fi provocat... (*Face gestul
scrierei.*) la grecește séu latinește...

Hantz. (Revenind cu douê pistole enorme.) Iată! ce
minunate sînt!

Reynolds. (Se ridică și ie pistolele.) Bine. (*Privin-
du-le.*) Milesimul din 1638... astea vor fi servit pôte la
asediul Vienei, séu la bătălia dela Nuremberg. (*Le pune
în busunar.*)

Hantz. Dar bine, le pui în busunar?

Reynolds. Da; îndată ce doctorul va reveni, să-i
spui că am trebuință de el, și că-l aștept la cinci ore,
în alea de pe marginea apei, unde plec acum.

Hantz. Dar, dle, ai s-âl aștepți destul, căci nu sînt
decăt patru ore.

Reynolds. Ai dreptate; ce-oi să fac până atunci,
să me primblu în lung și în lat?... A! voi lucră la
marele meu uvraj; nu trebuie nici odată să pierd timpul.
Dă mi cărțile cele ce le-am vêdut pe mēsă colo... Cele
trei dintei, sînt luptele lui Gustav-Adolf; și voi avé ne-
voie să le citesc. (*Hantz le aduce, el le pune în busunar.*)
Am vêdut de asemenea colo resbelele Husitilor și a
Anabaptiștilor; dă-mi-le; astea-mi vor fi de trebuință.
(*Hantz le aduce; Reynolds le pune în tôte busunarele, și
mai ține câte una în fiecare mână.*) A! uitam aceste
doue în-folio, procesul lui Jean Hus înainte Conciliului
Constantei; aceste îmi sînt neaparete...

Hantz. Am și pe Tacit aici...

Reynolds. Dă-mil și pe el; nu pôte să-mi strice...
(*Gânditor.*) Cineva trebuie să studieze până la sfêrșit; și
pôte că pentru mine sfêrșitul nu e departe. — Carte
scumpă, tovarăș nedespărțit al vieței mele, în lupta ce
voi susține, tu, vei fi martorul meu. Avui obiceiul de a
trăf vecinic pe lângă tînc, și, decăt sôrta va tradă brațul

Femeie din Orient.

meu, până la mormânt tu va trebui să me urmezi; o nu... nu ne vom despărți nici odată! (*Ese, ținând cele două infolio sub fiecare braț, cărți în mână și cu busu-narele pline.*)

Scena XII.

Hantz, Elena, dl de Wurtzburg.

Elena. (Intrând pria dreapta cu Wurtzburg.) Eu! femeia lui!... eu contesă!... este cu putință!

Dl de Wurtzburg. Amicul meu, unde e stăpânul dtale?

Hantz. A eșit chiar acum.

Dl de Wurtzburg. (Mergând la ușă.) Dle conte, dle conte!... Nu me aude!... Dar unde se duce el?

Hantz. Să se primble.

Dl de Wurtzburg. Astfel încărcat...

Hantz. (Privind și el.) Poți dice: O bibliotecă ambulantă... plus două pistole antice.

Dl de Wurtzburg. Îi aduceam, după dorința lui espresă, acest act gata incheiat, pe care voiă să-l aibă degrabă, degrabă...

Hantz. Decă voești, îl voi duce eu. (*Ese.*)

Dl de Wurtzburg. S'a mai vădut o asemenea originalitate?

Elena. Așa e caracterul seu... Trebuie să-l lăsăm să facă tot ce vra, fără a-l contraria. Dar, el nu e totdeuna astfel, nu cetește totdeuna, vorbește câteodată... totul este ca să-l poți face să vorbească... și de-ai fi vădut mai adiniorea.

Dl de Wurtzburg. Nu me indoiesc! lângă tine, el trebuie să prindă inimă. A, dar iată nevêsta mea; ce furiosă o să fie vedând contractul semnat.

Scena XIII.

Precedenții, dna de Wurtzburg, Schultz și Frederic.

Dna de Wurtzburg. Da, doctore, iată un bilet ce mi-a trimis, și prin care renunță el ênsuș la mâna nepôtei mele.

Elena. Ei!

Dl de Wurtzburg. Cum se pôte!

Frederic. (Încet duci de Wurtzburg.) Amenințările mele au reușit; savantul e fricos.

Schultz. Un refus... după necasul ce am avut!... Ce! căsătoria eră incheiată, aranjată; me de depărtez numai pentru o oră... și la întorcere totul e resturnat, totul stricat... A, dar vom vedé, vom vedé!...

Elena. Totul s'a sfêrșit! nu mai e nici o speranță...

Schultz. Pentru noi medicii, e intotdeuna. Dar ce s'a făcut cu bolnavul?... trebuie să-l vedem, să esplieăm lucrul... Unde e?

Dl de Wurtzburg. Pe marginea rîului, cu o mulțime de cărți.

Elena. Și cu pistole.

Frederic. A Dómne! pôte că me așteptă!

Schultz. Pentru ce?

Frederic. Pentru a ne bate in duel. Ne-am hotărît ora cinci; și decă, cum o sper, nu va renunță la mâna domnișorei, atunci vom vedé...

Schultz. Vom vedé...

Frederic. (Trece între dna de Wurtzburg și Schultz.) Da, doctore, căci pe dta te-a ales de martor.

Schultz. Eu martorul, — și dta ucigașul seu!... Dta fiul vechiului seu amic! dta care ai fost acoperit cu binefacerile sale...

Frederic. Eu, dle? — dar nu știu...

Schultz. Negreșit; el nu face svon cu faptele lui cele bune; el le ascunde la toți. Dar eu, le cunosc, știu despre cele douăzeci de mii de florini depuși la un notar, pentru fiul vechiului seu profesor.

Toți. Ce ăci?

Schultz. Eu singur am dus banii; pe mine m'a însărcinat; căci, și in acca ăi de asemenea fui martorul lui...

Frederic. Ah dle!... cum să recunosc...

Schultz. Venind cu mine să-i ceri scuse... Aide, să mergem.

Scena XIV.

Cei dinainte, Hantz.

Hantz. (Apare in fund, palid și consternat; aduce pălăria stăpânului seu, pistolele și două volume.) E prea târđiu, domnule doctor! nu mai e timp; sêrmanul meu stăpân...

Schultz. Ce însemnă acêsta?

Hantz. Intr'un moment de desperare, s'a aruncat in apă!

Elena. O mare Dómne!

Schultz. Linișțiți-ve; nu e cu putință; nătîngul acesta nu șcie ce spune.

Hantz. Nătîng!... o! cum aș vré să fiu de douăzeci de ori! Dar mai adiniorea, sosind la alee, pe marginea rîului, o mulțime de ómeni vorbeiau despre un tîner care s'a aruncat in apă. Me apropii... și ce să ved pe mal?... pălăria stăpânului meu!... pe care o cunosc așa de bine, căci am periat-o de atâtea ori!... apoi, două volume din Anabapțiști...

Dl de Wurtzburg. (Le volume.) Edițiunea mea. (*Le pune pe mész.*)

Hantz. Și aceste pistole, care le luase cu sine. Dar el, unde-o fi? unde să-l găsim?... a dispărut! a fost înghițit de valuri...

Schultz. Ce ideie!

Hantz. Da, dle; ideile dtale de căsătorie i-au turburat creerii, și s'au ucis de sigur pentru a se însurá.

Schultz. Ei!... care făcuse un tratat asupra sinuciderei!... Ve repetez că nu e cu putință, și voi aflá indată tot adevêrul.

Dl de Wurtzburg. (Privind pe mész.) O scrisóre adresată mie!

Elena. E scrisóra lui; dă-mi-o moșule, dă-mi-o degrabă. (*Crînd.*) «Acesta este testamentul meu.» Ah! Dómne! (*Se oprește sdrobotită, plângend, cu capul picat pe peptul moșului seu; hârtia i-a picat din mână, și remâne astfel, cu spatele cam spre public. Schultz ridică hârtia și o cetește.*)

Hantz. Nu mai remâne indoelă; el e mort!

Schultz. (Cetind.) «Las prea iubitei mele Elenă totă «averea mea, ceréndu-i iertare de întemplarea ce a pri-cinuit stricarea căsătoriei nóstre.»

Toți. Ce nenorocire!

Schultz. (Emoționat din ce in ce mai mult.) «Și «precum nu voi ca acest tiner să remâc fără soție, și să «se stingă ca mine, fără a lăsá nimic după el, îi dau «optzeci de mii de franci, pentru a-și alege o femeie «după placul lui, spre a da patriei sale frumoși copii... «ceea ce, regret prea mult, că n'am putut da eu ênsu-mi.»

Toți. Al ce om! ce om escelent!

(*Elena ridică capul, vedé pe Reynolds, dă un șipet, și totă lumea face de asemenea.*)

Scena XV.

Cei de mai nainte, Reynolds.

(Reynolds ese prin ușa din dreapta, în halat, cu o carte în mână, și continuă a ceti; toți se precipităză asupra lui.)

Impreună. *Schultz.* (Sărindu-i în gât.) Amicul meu!
Elena. Domnule Reynolds!
Di de Wurtzburg. Nepóte!
Hantz. Stăpâne!
Frederic. Binefăcătorul meu!

Reynolds. (Rece.) Dar ce aveți dvóstre? S'a întâmplat óre-ceva?

Elena. Dar dta?

Reynolds. A! primblarea mea!... vė mulțumesc... prea plăcută!... Numai, am fost început-o pe pământ, și am sfērșit-o...

Schultz. În apă.

Reynolds. Da; lucru curios!... cetiam fórtē de parte de mal... și de-odată, me trezesc... Din fericire manuscrisul nu mi s'a udat; l'am scăpat în not, ca și Camoens... și am fost adus pe ușa cea mică a parcului, în camera dtale de culcare, unde mi-am permis a-ți luá pantofii și halatul. Nu te superi pentru acésta, scumpe moșule?

Di de Wurtzburg. (Ca bucurie.) Va să dicită, tot ești nepotul meu?

Reynolds. (Luând mâna Elenei.) De sigur, în tótă viața!... (Zărind pe Frederic.) Adică... nu me mai gândiam... Sânt la ordinea dtale, dle. (Cântând în busunar.) Unde dracu mi-am pus pistólele?

Frederic. Nu mai e nevoie de ele, dle; sânt deja prea vinovat față cu dta, față cu binefăcătorul meu.

Reynolds. Cum! scii?

Frederic. Știu, că nu sânt în stare să-ți cer destule scuze...

Reynolds. Nici una; mâna dtale ajunge. (Îi strînge mâna.) Numai te rog, în memoria tatălui, ce m'a învățat latinește, nu mai vorbi reu de savanți; și nu-i împiedică de a se însurá, căci eu am și fără acésta indetule greutăți... nu e așa doctore?

Schultz. Cređusem că nu vom mai ajunge nici odată la un capăt bun... Dar, în sfērșit, bolnavul meu este scăpat.

Reynolds. (Luând mâna Elenei.) Mulțumită ordonanței. De astăzi înainte dar, voi urmá cu mare atențiune ordonanța ta, iubite doctore, și voi stavilí știința, pentru ca să gust fericirea!

(Cortina cade.)

N. A. BOGDAN.

Până nu dai cu capul de pragul de sus, nu veđi pe cel de jos. (Románesc.)

*

Cine nu e vėnător nu póte șci ce e pofta de mănăcare, de bėutură, de somn, negândindu-te la nimic. (Francez.)

*

Banii fac pe cel sărac să nu mai aibă minte. (German.)

*

Gura lingușitorului e un sicrú deschis. (Italianensc.)

*

Unde toți fură, e greu să prinđi pe hoț. (Bohemian.)

Doine din Ardeal.

De din sus de Orăștie
 Vin doi frați din cătănile;
 Grăi frate cătră frate:
 Pune-mi frate mâna 'n șele
 Și-mi cãntă una de jele,
 Că de când am cătănit,
 Biciu 'n cui mi-o muceđit
 Și plugul mi-o ruginit;
 Boii 'n grajd o 'nșepenit,
 Părinții mi-n 'mbėtrănit.

Cătăni-n'aș cătăni,
 La compania mândrei,
 Bucuroș aș fi cătănă,
 De-ar fi pușca de tocană,
 Glónte de mămăligă.
 De-ar fi pușca de răchită
 Și Brodsacul plin de piă.

De-aici și pân în Brașeu
 Ard doue lumini de sen,
 Țiua plouă, nóptea ninge,
 Nime nu le póte stînge,
 Făr inima mea când plânge;
 De n'ar plânge inima,
 Ochii nici c'ar lăcrămă,
 Dar inima 'ncepe-a plânge,
 Cu ochii nu pot învinge.

Vai de mine mult dor duc,
 Cólea séra când me culc;
 Dimineța când me scol,
 Îs cu sinul plin de dor
 Și cu ochii plini de somn.

Mureș, Mureș, apă lină,
 Trece-me 'n țēră străină;
 Să me treci, să nu me neci,
 Că n'ai bani să me plătești,
 Nici copii să me jeleşci.

Dorul mândrei de n'ar fi,
 M'aș culcă, m'aș hodini;
 Dar Țeu dorul mândriei este
 Eu me culc, el me trezește;
 Pui capul pe perinuță
 Și gândesc la-amea mândruță.

De când badea cătănecșe
 Și frunđa 'n codru jăleșce;
 Óf! bate Dómne nēmțu'n drum,
 C'o ales ce-o fost mai bun,
 Bate Dómne nēmțu 'n cale,
 C'o ales ce-o fost uare,
 Și bate Dómne nēmțu 'n față,
 C'o luat fără mustetă,
 Bate Dómne nēmțu 'n dos,
 C'o luat ce-o fost frumos;
 Niște ciufuri au remas,
 Trag colóple pe nas
 Și fac fetelor necaz.

Deschiderea Academiei Române.

— Sesiunea generală din 1892. —

În lipsa dlui Ioan Ghica, președintele Academiei Române, dl B. P. Hașdeu, unul din vicepreședinți, deschide sesiunea generală, regretând că președintele nu poate lua parte deocamdată și salutând pe cei intruniți.

Cei intruniți sunt următorii: B. P. Hașdeu, G. Sion, Iacob Negruzzi, A. Papadopol-Calimach, Ioan Caragiani, N. Quintescu, Gr. G. Tocilescu, Iosif Vulcan, George Barițiu, V. Maniu, V. A. Urechia, Gr. Stefanescu, D. Brânză, Stefan Fălcoian, S. P. Aurelian, I. Porcius, N. Ionescu, dr. I. Felix, D. A. Sturdza și dintre membri corespondenți I. Bian, G. Ionescu-Gion, Th. D. Speranță, C. Gogu.

Dl secretar general D. A. Sturdza dă cetire raportului secretarului general asupra lucrărilor făcute în anul 1891—92.

Morții Academiei. Raportul spune, că 'n anul trecut Academia a pierdut dintre membri sei activi pe Mihai Kogălniceanu și pe Emanuil Bacaloglo; dintre membri onorari au murit I. C. Brătianu, Ion Ionescu, Grigorie Grădiștean și Viliam A. Withe.

Sedințele săptămânale de peste an au fost în mare parte ocupate de prețioasele comunicări ale dlui Gr. G. Tocilescu.

Academia poate înregistra cu vie satisfacțiune, nu numai darea la ivelă de numeroase și importante inscripțiuni cari îmbogățesc cunoștințele noastre despre așezarea și viața coloniilor romane în Dacia, ci doue descoperiri de întâia ordine: aceea a mormântului dela Adam-Clissi, care dimpreună cu Columna lui Traian din Roma reamintesc după secolii faptele marelui împărat și fondator al nămului românesc, și e aceea a unei cetăți noue și necunoscute, a cetății Tropaeum Traiani. La 7 iunie dl Tocilescu a citit un memoriu despre istoria vechilor orașe grecești în Dobrogea de astăzi: Callisia (Mangalia) și Istropolis (Iglița). În ședința dela 1 novembre dl Tocilescu a spus rezultatele cercetărilor sale despre mai multe cetăți și castre romane din Oltenia și din județele de munte ale țerei românești. La 6 decembrie acelaș dn coleg a făcut o comunicare despre domnia lui Mircea-Vodă cel bătrân.

Colegul nostru dl general Fălcoian constatând, că din nou s'a ivit prin diare discuțiunea asupra calendarului, a arătat, în ședința din 20 decembrie, raporturile dintre calendarul iulian și gregorian și necesitatea ca să se adopteze și la noi calendarul gregorian, cel mai apropiat de calculele astronomice și chiar de cerințele bisericești creștine.

Publicațiunile Academiei. În cursul anului s'au făcut publicațiunile următoare:

1, Din Anale s'au tipărit:

a) Tomul XIII, partea administrativă și desbaterile din anul 1890—91.

Din acest volum s'au tipărit în volum separat, cuvântările, memoriile și actele cari s'au citit în ședința solemnă la Serbarea aniversară dela 1 (13) aprilie 1891 pentru împlinirea a 25 ani dela înființarea Academiei.

S'a tipărit asemenea separat discursul rostit în aceeași ședință de reposatul nostru coleg Kogălniceanu

despre Desrobirea Țiganilor, Ștergerea privilegiilor boerești, Emanciparea țăranilor.

b) În Tomul XII, partea cu Memoriile secțiunii istorice s'a continuat tipărirea Memoriului asupra periodei din istoria Românilor dela 1774—1786 de dl coleg V. A. Urechia. Sunt tipărite 40 côle din acest memoriu și acuma se tipăresc numeroasele documente anecdotice la el.

2, Din istoria lui Herodot în traducerea premiată a dlui D. I. Ghica, s'au tipărit côlele 18 și 19, ajungând la cap. 171 din Garta I.

3, Din colecțiunea discursurilor și alocuțiunilor rostite de M. S. regele în cursul celor 25 ani de domnie (1866—1891), conform decisiunii luate în sesiunea din 1890, s'au tipărit până acum 10 côle. Lucrarea va continua și sperăm să fie terminată în anul viitor.

4, Au ramas a se tipări în anul viitor: a) Țăranul român de dl Gr. G. Tocilescu, lucrare premiată la 1882. b) Catalogul monumentelor epigrafice și sculpturale din muzeul național de anticități, de dl Gr. G. Tocilescu. c) Flora Dobrogei de dl dr. D. Brânză, lucrare premiată la 1887. d) Tomul II din Psaltirea publicată românește la 1577 de diaconul Coresi, din care colegul nostru dl B. P. Hașdeu, însărcinat cu această edițiune, a tipărit primele 4 côle.

5, Din Etymologicum magnum Romaniae colegul nostru dl B. P. Hașdeu este în ajun de a termina litera A, una din literele cele mai întinse, și care formând tocmai începutul acelei monumentale lucrări, a prezentat și dificultățile cele mai mari.

6, Dl coleg V. A. Urechia a înștiințat că a început a tipări în tipografia statului scrierea sa Analele culturii române premiata de Academie cu premiul Eliade-Rădulescu în anul 1890. Tomul I al acestei mari lucrări este gata și fără întârziere va fi dat publicului.

7, Daruri și schimb de publicațiuni. — După cerețile primite s'a decis a se dăruți publicațiunile Academiei următoarelor instituțiuni române de cultură: Biblioteca liceului Mateiu Basarab, în București. Înaltei Curți de compturi, în București. Direcțiunii școlii civile de fete din Sibiu. Bibliotecii gimnasiului din Roman. Bibliotecii gimnasiului din Pitești.

Noue relațiuni de schimbul publicațiunilor s'au stabilit cu următoarele instituțiuni științifice străine: Société Académique Indo Chinoise de France, în Paris, Biblioteca Națională din Sofia.

Publicațiunile Hurmuzaki și cercetări istorice. Lucrările istorice s'au continuat și în anul trecut după programul stabilit prin decisiunile luate de comisiunea specială la 1884 și 1889. Lucrările executate în anul trecut sunt următoarele:

1, S'a tipărit Tomul II, partea III din Documente, format din documente din anii 1510—1530 privitoare la istoria Românilor, adunate din diferite publicațiuni străine și coordonate de dl Nic. Densușian. Acest volum de 93 côle cuprinde 462 documente. La finele volumului s'a adaus, ca și la alte volume, un apendice de documente slavone însoțite de traduceri latine tipărite sub îngrijirea dlui membru corespndnt dr. E. Kaluzniacki, profesor la universitatea din Cernăuți.

2, Colecțiunea de documente procurate din arhivele de stat dela Veneția și din alte arhive străine a fost pusă în ordine de dl Ioan Slavici, și tipărirea lor s'a început. Ele vor forma doue volume, cari vor fi al VII și IX din publicațiune, continuând astfel a completa și îmbogăți colecțiunea Hurmuzaki. S'au tipărit până acum 7 côle, începând cu anul 1376.

3, Documentele procurate din bibliotecile și arhivele polone formeză acum un forțe bogat isvor de cunoștințe pentru dese și însemnatele relațiuni pe cari vechile Principate române le-au avut cu puternicul regat al Poloniei mai ales în secolii XVI—XVII. Aceste documente, dintre cari cele scrise în limba polonă au fost toate traduse în franceză, sânt acum coordonate și tipărirea lor s'a început sub îngrijirea dlor Ioan Bogdan și J. Skupiewski. Ele vor formă cel puțin două volume.

4, Copierea de documente din arhivele dela Constantinopole se continuă. Prin cercetările, cari se fac pentru Academie, se deschide un nou câmp pentru studiile noastre istorice asupra relațiunilor atât de intime, cari au legat țările românești în trecut de Constantinopole, de patriarhia de acolo și de celelalte instituțiuni creștine-grece de sub stăpânirea Turciei. O forțe mare parte din istoria culturală și politică a românilor mai ales în secolii XVII și XVIII se va lumina prin bogata colecțiune de documente care ni se procură.

5, Sânt de mult cunoscute relațiunile mai ales comerciale dese și seculare, pe cari vechile Principate le aveau cu orașele ardelene Brașovul și Sibîiul, cari pentru Moldova și Muntenia erau cheile Europei occidentale. Publicațiunea unor registre de vamă și de cheltueli, făcută în anii trecuți de primăriile acelor orașe, au arătat că relațiunile românilor cu ele erau dilnice. Până acum inse s'au publicat forțe puține documente diplomatice, scrisori, invoeli, și alte acte oficiale și private cari au fost necesitate de acele relațiuni, cari au durat fără intrerupere din secolul XIV până acuma. La 27 aprilie 1890 dl Ioan Slavici a atras atențiunea Academiei asupra acestor documente cari se află în archiva orașului Sibîiu.

În anul trecut delegațiunea a intrat în relațiuni cu dl archivar Fr. Ziemmermann dela Sibîiu, care a binevoit a face să se copieze sub a sa îngrijire 74 documente nepublicate din anii 1358—1530. Sperăm că lucrarea se va continuă și în anul viitor.

6, În biblioteca S. Marco din Venetia, dl sub-bibliotecar C. Soranzo continuă a cercetă și decopiază documente, extracte din cronice vechi inedite și alte informațiuni istorice de interes pentru trecutul nostru.

Concursurile. În sesiunea acestui an Academia are a acordă următoarele premii:

1, Premiul Năsturel-Herescu din seria B. de 4000 lei, destinat celei mai bune cărți în limba română, cu conținut de ori ce natură, tipărită dela 1 ianuarie până la 31 decembrie 1891.

2, Premiul Statului Lazăr de 5,000 lei, destinat unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific, séu celei mai importante invențiuni științifice, care se va judecă mai meritorie printre cele publicate dela 1 ianuarie 1890 până la 31 decembrie 1891. La concursul acestor două premii s'a prezentat următoarele publicațiuni: N. G. Rădulescu-Niger, Jertfă—Gelosie. București 1890. 1 vol. 8°. Dr. C. I. Istrati, Curs elementar de chimie. București 1891. 1 vol. 8°. Simion Stoica, Tratatul bôlelor acute-infectătoare. Sibîiu 1891. 1 vol. 8°. Rădulescu-Niger, N. Tincu, Dómna Kiajna, dramă istorică în 5 acte. București 1891 1 vol. 8°. Petru Rășcanu, Curs complet de Istoria Universală, preluat pentru liceul superior: I Istoria Orientului, II Istoria Grecilor, III Istoria Romanilor. Iași 1890, 1891. 3 vol. 8°. Mihaiu Bonachi, Poesii. București 1891. 1 vol. 16°; Despre talpa țerei—Nuvele sătești. București 1891. 1 vol. 16°; Psyche, traducere din Lucius Apulejus. București 1891. 1 br. 8°. T. Speranția, Alte anecdote populare. Vol. II-lea. Bucu-

rești. 1 vol. 8°. M. N. Pacu, Cartea județului Covurlui. Partea I, II și III. București, Galați. 1891. 2 vol. 8°. I. P. Florantin, Noțiuni de Psihologie. Ed. II-a. Galați. 1 vol. 8°; Avram Iancu. Roman istoric. București. 1891. 1 vol. 8°. D. C. Olănesu, Q. H. Flaccus, Ode, Epode, Carmen Saeculare. Traducțiune în versuri. Vol. I. București 1891. 1 vol. 8°; Q. H. Flaccus, Ad Pisones (Ars Poetica). Traducțiune în versuri. Ed. I. București 1891. 1 br. 8°. G. I. Ionescu-Gion, Din istoria Fanarioților. Studii și cercetări. București 1891. 1 vol. 8°. I. Ottescu, Recunoșcerea numerelor prime absolute, independent de ori ce tablă de astfel de numere: (litografiată). I. Parachivescu, Un instrument pentru liniaturi.

3, La concursul Premiul Asociațiunei craiovene pentru desvoltarea învățământului public, de 1500 lei, destinat celei mai bune cărți didactice în limba română, tipărită dela 1 ianuarie 1890 până la 31 decembrie 1891, s'au prezentat următoarele publicațiuni: Constantin Tincu, Noțiuni elementare de geografie generală. România fără continente, pentru clasa III-a primară. Ed. IV-a. Iași 1891 vol. 8°. Constantin Tincu, Noțiuni elementare de geografie generală. Continentele fără România, pentru clasa IV-a primară. Ed. IV-a. Iași 1891. 1 vol. 8°. Dimitrie Cuțanu, Cântările bisericești după melodiile celor opt glasuri ale sfintei biserici ortodoxe 1 vol. 4°. G. Dem. Teodorescu, Istoria literaturii latine. București 1891. vol. 8°. Sofia I. Stoenescu, Gramatica limbei române. Etimologia. Ed. III-a. București 1891. 1 vol. 8°.

4, La concursul Premiului Statului Eliade-Rădulescu de 5000 lei, pentru care a fost publicat subiectul: Nașcerea și înmormântarea la Români, Datine și credințe, s'au prezentat două manuscrise cu următoarele devise: 1, «Légănul e imnul fericirii rare, La coșciugul jalnic plângem cu ntristare.» S. I. Suci. 1, «Cine a vedut sórele vede și mórtea.»

*

Apoi dl secretar cetește programa lucrărilor:

1, Raportul secretarului general despre activitatea Academiei în 1891—92.

2, Alegerea comisiunei pentru esaminarea lucrărilor făcute în 1891—92.

3, Alegerea comisiunei financiare pentru cercetarea compturilor pe 1891—92 și pentru formarea budgetului pe 1892—93.

4, Raportul comisiunei însărcinate cu împărțirea cărților didactice din fondul Ioan Fêt, în 1891.

5, Alegerea comisiunei însărcinate cu distribuirea gratuită a cărților didactice din fondul Ioan Eêt în 1892.

6, Raportul comisiunei permanente a bibliotecii, pentru 1891—92.

7, Raportul comisiunei însărcinate cu cercetarea publicațiunilor prezentate la concursul premiilor Năsturel-Herescu de 4,000 lei și Lazăr de 5,000 lei, pentru 1892.

8, Raportul comisiunei însărcinate cu cercetarea lucrărilor prezentate la concursul Premiului Eliade-Rădulescu de 5,000 lei, asupra subiectului: Nașcerea și înmormântarea la Români.

9, Raportul comisiunei pentru cercetarea publicațiunilor prezentate la concursul Premiului Asociațiunei craiovene, de 1,500 lei, pentru 1892.

10, Determinarea subiectului pentru concursul Premiului Eliade-Rădulescu de 5,000 lei pentru 1896.

11, Raportul comisiunei financiare asupra compturilor pe 1891—92.

11, Raportul comisiunei însărcinate cu esaminarea lucrărilor făcute în 1891—92.

13, Cestiunea ortografiei. Scrierea lui *u* mut final.

14, Discursurile de recepțiune ale dlor membri Gr. G. Tocilescu și Iosif Vulcan, cu răspunsurile lor. (Art. 25 stat., 63 reg.)

15, Alegerea comisiunii de 9 membri pentru cercetarea publicațiilor cari se vor prezenta la concursul Marelui Premiu Năsturel de 12,000 lei și al premiului Eliade-Rădulescu de 5,000 lei, pentru anul 1893.

16, Alegerea comisiunii care va examina lucrările ce se vor prezenta la concursul Premiului Lazăr de 5,000 lei din 1893, asupra subiectului: Studiul vinurilor din România.

17, Alegerea comisiunii care va examina lucrările ce se vor prezenta la concursul premiului G. San-Marin de 1,500 lei: Considerațiuni asupra comerțului României.

18, Alegerea comisiunii care va examina lucrările ce se vor prezenta la concursul premiul Neuschotz de 1,500 lei: Compendiu istoric asupra dezvoltării industriale la Români până la 1875.

19, Formarea bugetului pentru anul 1892—93.

20, Alegerea de trei membri ai Academiei, câte unul în fiecare secțiune, în locurile remase vacante.

21, Alegeri de membri onorari și corespondenți.

22, Alegerea președinților și vice-președinților secțiilor. (Art. 15 statute.)

23, Alegerea delegațiunii pentru 1892—93.

24, Raportul secretarului general asupra lucrărilor sesiunii generale din 1892.

*
Vineri la 6/18 martie se va ține ședință publică solemnă sub presiunea regelui. Va ceti B. P. Hașdău, V. A. Urechiă și Gr. Stefanescu.

Femeie din Orient.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Asia e lăganul omnirii; nu este dar mirare, că și aștăzi printre popoarele din Asia găsim tipurile cele mai frumoase. Persianii, turcii și mai cu seamă circasianii și georgianii impun cu figurele lor frumoase. Evreii din evul vechiu și în deosebi femeile lor au fost niște modeluri de frumusețe. Tradițiunea spune, că Sichel, fiica judei Jephta, a fost o frumusețe fenomenală. Sôrtea ei inse a fost foarte tragică. Părintele seu conducând la luptă pe gileadi în contra amoniților, a făcut votul că rentorcându-se victorios, va sacrifica lui Jehova pe acela pe care-l va întâlni mai întâiu la rentorcere. Fatalitatea a voit, ca tocmai pe fiica sa s'o întâlnească, grăbind aceea să-și întimpine părintele. Jephta ș-a ținut cuvântul. Ilustrațiunea din acest numer reprezintă pe Sichel, după fantasia artistului.

LITERATURĂ și ARTE.

Istoria literaturii noastre în limba germană.

Este curios, că noi românii, cari n'avem încă o istorie critică și sistematică a literaturii noastre, în curând mai de grabă vom avea-o în limba germană. Am anunțat, că dl W. Rudow, acest filoromân, lucrează de mai mult timp la astfel de carte. Chiar acuma primim cōla primă, care poartă titlul: «Geschichte der Rumänischen Schriftums. Ausgearbeitet mit Unterstützung der angesehensten Schriftsteller. Durchgesehen und ergenzt im Auftrage des Bukarester Kultusministeriums von Prof. I. Negruzzi, Akademiker und Abgeordneter, und G. Bogdan. Heraus-

gegeben mit Unterstützung des kgl. Preuss. Kultusministeriums.» Cōla primă conține introducerea.

Serată pentru o carte. Pentru a înlesni tipărirea cursului de «Istoria Românilor» de dl profesor V. A. Urechiă și repândirea lui printre cei ce n'ar pute să și le procure, comitetul de studenți din București constituit pentru tipărirea acestei mari lucrări, a luat decisiunea d'a organiza o serată literară musicală în sala Ateului român la 14/26 martie viitor. Beneficiul va servi pentru abonarea de un numer echivalent de esemplare din istorie, care se vor împărți la bibliotecile principalelor școli sătești.

Ideile lui J. J. Rousseau asupra educației, e titlul unei tese de licență scrisă de S. Mehedinți, absolut al școlii normale superioare din București. Această lucrare conține un studiu aprofundat și o analiză critică a renumitei opere pedagogice «Emil», scrisă de J. J. Rousseau. În partea I autorul dă o schiță a acestei opere, din care cetitorul pōte să-și câștige o idee completă și limpede asupra doctrinei lui Rousseau. În partea II-a autorul vorbește mai întâi despre critica în genere, apoi se ocupă cu deamăruntul de personalitatea lui Rousseau și în fine espune considerațiunile sale asupra pedagogiei lui Rousseau. În urma rapōrtelor favorabile, ce le-au făcut profesorii din comisiunea examinatoră: Crăciunescu și Maiorescu, cari au fost însărcinați cu cercetarea tesei dlui Mehedinți, facultatea a aprobat tipărirea ei.

Scrierile lui Creanga. În Iași a apărut al doilea volum din scrierile lui Ioan Creangă, cuprindând «Amintiri din copilărie», anecdotele «Popa Duhu», «Cinci pâni», «Ioan Rōtă și Vodă Cuza», «Ioan Rōtă» și «Unirea», precum și mai multe poezii populare, cuvinte și rostiri.

Descoperiri istorice. «Monitorul oficial» al României publică textul raportului, pe care G. Tocilescu, directorul muzeului din București, l'a înaintat ministrului de instrucțiune publică. Raportul acesta tracteză despre descoperirile istorice romane de lângă turnul Adam Klissi din Dobrogea.

„*Morfologia limbii paleoslovenice*“, ediție autografată cu un fragment din codex zographensis ca bucată de cetire de Ioan Bogdan, a apărut la București în lito-tipografia Carol Göbl, strada Dōmnei 16, în București. Se află de vânzare numai la Carol Göbl. Prețul 3 lei.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Constanțin cav. de Popovici, mare proprietar în Bucovina, s'a fidanțat cu baronesa Maria Styrcea, fiica dlui br. Victor Styrcea, deputat în cameră. — *Dl Otto Ţeran,* proprietar în Siget în Banat, s'a logodit cu dșora Clotilda Zimmer.

Fōmetea în Ungaria. Ţiarul «Tageblatt» din Berlin a primit o depeșă dela corespondentul seu din Budapesta, prin care-l informeză că a mers însuș în Ungaria de sus și a vizitat principalele localități, din comitatul Arva, pentru a-ș da compt de miseria ce domnește în acele părți. Această miserie, dice corespondentul, e cu neputință de descris. În urma relei recolte a cartofilor mai mult de 20,000 de țerani n'au literalmente nimic cu ce-și indestulă fōmea. Mămăliga de porumb este singura hrană a câtorva privilegiați. La Namesto și la Erdoedka omenii se nutresc cu cōjă de arbore și cu rădăcini. Peste trei mii de copii sânt bolnavi dc pojar; în cele mai multe părți mor de typhosul fōmei.

Institute de credit. *Auraria* din Abrud va ține adunarea sa generală în 24 martie. Bilanțul ne arată capitalul social cu 20,000 fl., profitul curat 7011 fl. 49 cr. *Tatra*, societate de lectură slovacă din Viena, a fost desființată de guvernul austriac, la intervenirea celui unguresc.

OGLINDA LUMEI.

Limbagiu prin fluerături. Un învățat francez, dl Lajard a avut răbdarea să petreacă mai multe luni în insulele Canarii pentru ca să aflu secretul limbagiului prin fluerături. În acele părți locuitorii se înțeleg din grai când sunt în casă; înse pe câmp, séu când nu vor ca un strein să înțelgă ce-și spun, se înțeleg prin fluerături, mai lungi, mai scurte, mai gróse, mai subțiri. Afându-se cineva într'o insulă dintre Canarii, unde d'odată un cioban fluerând pe malul unui riu; ar crede că se 'nveseșce, și s'ar înșelá: ciobanul spune ceva unui camarad care se află de cealaltă parte a riuului; când densusul încetează. începe celalalt. Fluerăturile nu sânt convenționale ca acelea dintre hoți, contrabandiști, polițiști séu ca acelea ce se practică în armate prin ajutorul trîmbiței; ele esprimă mai înteli spaniolesce, ca să se pótá înțelege cu indigenii și apoi a luat lecții dela ei de limba fluerată; și-a putut da sémá astfel că acest limbagiu este în adevér o traducere fluerată a cuvintelor spaniole. Flueratul se produce indoindu-se limba între buze séu prin ajutorul degetelor. Lajard dá ađi curiosilor din Paris lecții de limba fluerată.

Otrăvit în biserică. Din Madrid se telegrafieză șcirea, că în decursul serviciului divin dela 21 curent în biserică din Cana, prov. Taragona, preotul a obserbat, că vinul destinat pentru sacrificiul divin are un gust amar. El spuse acésta încésta încet paracliserului, dar cu tóte aceste luá o inghițitură din vin și începú a citi slujba mai departe. După câteva minute înse, preotul căđú ca trăsniț pe treptele altarului; el fu dus acasă și muri în aceeași đí. S'a constatat, că vinul a fost otrăvit. Poporațiunea, afará din cale agitată, aruncá bănuéla asupra unui vicar tiner, inamic al preotului. El a fost arestat, dar până acum nu s'a putut dovedí nimic.

Un edificiu monstru. Colosalul edificiu «Equitable» de pe strada Broadway din New-York erá considerat, până acum doi ani, ca cea mai mare casă din lume, apoi trebui să cedeze acest rang palatului construit de điarul «New-York World.» N'a trecut de atunci nici un an și dejá se anunță din New-York că un nou palat se clădeșce acum pe Broadvay, și că acesta va întrece în înălțime și în întindere ori ce edificiu din lume afará de turnul Eiffel și de monumentul lui Washington. Clădirea în cestiune va avé o înălțime de 550 de picioare și 26 de etagii, 20 de ascensorii, conduse fiecare de un funcționar special, vor pune în comunicație diferitele etage între ele. Pe acoperișul clădirii se va găsi o grădină de plăcere. Totul va costá 4 milioane de dolari.

Luptă cu un vultur. Din satul St. Marie (Michigan), se anunță cu data de 6 decembre. Eri diminétá, indianul John Cowdege fu angajat de câțiva vânători albi ca să-i ducá peste granița canadiană. După ce făcurá ca la o jumétate de leghe de drum, vânătorii zărirá un vultur colosal făcénd cercuri peste coliba indianului. Acesta, în presimțirea unei nenorociri, se întorse înderét și vânătorii îl urmará. De-odată, ei vechurá vul-

turul venind jos ca o săgétá și auđirá un țipét sfășietor. Pasérea răpitoare apucase cu ghiarele o copilă de 3 ani a indianului și se ridicase cu dénsa în aer. Indianul nu stătú mult la indoélá. El ochi un moment și trase asupra vulturului cu riscul de a-și omori propria sa copilă. Glonțul indianului nu greși ținta. Pasérea lovită în cap căđú încet la pámént cu victima pe care o ținea încă în ghiare. Bucuría indianului, când își strinse la pept copila, nu se póte descrie. Ránile copilei nu presintă nici o gravitate.

O barbă politică fenomenală. În departamentul Charente de Jos (Francia), este un anume Neradeau, monarhist indrăcít, care în anul 1870, când s'a proclamat republica, s'a jurat să nu-și radá barba, nici să puná fórfeca în ea, cât va ține republica. Trágea nádejde că o s'o radá în curénd. Intr'o đí, sub presidența lui MacMahon, cinsti pe o mulțime de prieteni ai sei, dicénd-le: — Hai norocul să-i fie bun? Sânt sigur că máne séu poimáne am să-mi rad barba. S'a înșelat; republica s'a clătinat nițel dar n'a căđut. Barba omului a remas netinsá: atunci erá încă négrá; după câțiva ani a devenit cărunță, ađi e albă și așá de lungá, așá de stufoasă încât omul se póte invell cu ea ca și cu o plapomă. Neradeau și-a pierdut, se pare, ori ce nádejde d'ași rade barba; singura mângáere este că să-i servescá de giulgiu în mormént.

Congresul orbilor. La 15 martie anul curent s'a intrunit la Neapole în Italia un mare congres al orbilor din Europa de apus. Mari avocați, musicanți și alți meșteșugari, toți orbi, s'au înscris dejá să țină discursuri. Primăria Neapolului pregătesce o mare serbare pentru orbi; se vor face și iluminații (numai decá n'ar fi bătaie de joc.) Scopul congresului este a se discutá asupra mijlócelor ca orbii să fie bine protejați în tóte țerile. Președintele congresului se crede că va fi un chior din Franța, țera în care orbii au ajuns mai bine ca ori unde.

O pétá de cernélá. A fost de curénd mare tá-ráboi la Wilhelmshore, pentru o mésá avénd pe ea o pétá de cernélá. Mai mulți englezi voiau să o cumpere, dând câte 25 mii de franci; posesorul a declarat că nu nu vré s'o vëndá nici pentru un milion. Se đicea că pétá de cernélá erá făcută de generalul francez Wimpfen care, cuprins de o mare durere pentru capitularea armatei din Sedan și pentru prinderea lui Napoleon III de cătrá germani, nu mai șcica ce face și vėrsase călimara. Un englez anume Forbes, care erá în timpul resboiului franco-german corespondent de điare și locuía în castelul Bellevue, scríe acum urmátorele: «Și eu am fost, după resboi, la Bellevue și mi s'a arátat o mésá cu o pétá de cernélá pe ea. Am remas uimit aflând, că generalul Wimpfen a făcut acea pétá. Eu șcieam altfel: în vremea asediului, aflându-me cu un prieten în castel, fiind améndo flámândi, am gásit un os cu câteva bucáți de carne pe el; am ros câteva din os și l'am dat prietenului; acesta ne mai gásind carne pe el, l'a aruncat pe mésá cu supérare; osul a restunat călimara și astfel se făcuse pétá de cernélá.»

MERUNȚUȘURI SCIINTIFICE.

Ceva despre cer. Cunoscutul astronom Flammarion a ținut deunăđi o conferință despre stele. Estragem câteva cifre. Cea mai apropiată stea de pámént este Centaurul; ea este la o depártare de dece trilióne mile.

Décă s'ar produce pe Centaur o esplosie puternică, ar trebui să trecă trei milioane de ani până ce sunetul să ajungă la noi. O ghiulea de tun pornită din stéua Sirius ar avé nevoie, străbătând spațiul mereu cu aceeași iuțelă, de cincisprezece milioane de ani ca să ajungă până la noi. După puterea lor de lumină, stelele sânt împărțite în șase clase. Stele de clasa I sânt 19, de a doua 59, de a treia 182, de a 4-a 530, de a cincia 1600, de a șasa 4800. Dela clasa a șeptea înainte stelele nu se mai pot vedé decât cu telescopul. S'a făcut socotéla că privind cineva cerul cu un telescop bun, descopere 17 mii noi stele în giurul fiecăreia din cele ce se véd cu ochii liberi. Ce spațiu vast trebuie, pentru a cuprinde un așa numer de corpuri cerești! Centaurul de pildă, este mai departe de noi de 275 mii de ori decât sórele nostru. A doua stea fixă mai apropiată de pământ este a Lebedei. Ea este departe de Centaur de 15 trilioéne mile. Décă din Centaur ar plecá spre pământ un tren de cale ferată și ar merge cu iuțéla cea mai mare de 100 kilometri pe cias, ar avé nevoie de 48 de milioane de ani ca să ajungă până la noi.

Potopul viitor. Intr'un cerc distins vienez celebrul Falb, despre care au vorbit atáta gazetele europene a espus basele fundamentale ale sistemului seu științific. A conchis, cu un deluviu universal va avé loc în anul 6100. Falb și-a basat aserțiunile pe următoarele socoteli: E constatat, că cantitatea de apă pe pământ trece prin schimbări mari. S'a demonstrat, că la fiecare 1200 de ani, cantitatea de apă pe globul nostru este în cea mai mică cantitate. Inse, după această scădere apa începe a creșce din an în an astfel, că după doué mii de ani, ómenii trebuie săși părăsescă locuințele de pe câmpuri și săși facă altelé pe dealuri și pe munți. În patru mii de ani pământul e peste tot acoperit de apă, care creșce în volum.

Poporațiunea Angliei. Dilele trecute s'a terminat și socotéla numărării poporației din Marea Britanie. Resultatul sumar al numărătoareii este, că Englitera, Scoția și Irlanda numérau la 5 aprilie 1891 cu 2,855,425, mai mulți locuitori decât la aceeași epocă în anul 1881, adecă 37.740,283 de locuitori.

DESCOPERIRI și INVENȚIUNI.

Luna nu-i mórtă. Directorul observatorului din Praga, profesorul Weinek, se ocupă de mai mulți ani cu cercetări asupra lunei, satelitul pământului, corpul cerces cel mai apropiat de noi. Anul trecut, densusul a observat într'o parte a lunei un punct fórte mic, de tot alb; prin ajutorul reflectorilor, densusul a putut să cunoască, în curs de câteva luni d'a rândul, că acel punct nu póte să fie altceva decât un carăcter vulcanic în activitate. A făcut o hartă a acelei regiuni a lunei, cu toți munții și prăpastiile esistente, și a comparat-o cu hărțile făcute până acum de alți astronomi. A vèdut că punctul alb descoperit de densusul, nu erá însemnat pe nici una din acele hărți. A comunicat faptul mai multor directori de pe la observatoriile mari din tótă lumea. Unii din aceștia au observat și ei acea pétă albă, și au dis că póte să fie vulcan; alții nu s'au pronunțat încă. Inse profesorul Eduard Holden, directorul observatorului de pe muntele Hamilton din California, a afirmat, ca și Weinek, că s'a descoperit un vulcan pe discul lunar. Deci pe lună nu s'a stins tótă mișcarea și póte nici tótă

viéța, cum se credea până acum; tóte teoriile imaginate până acum în privința acestui corp, a remas de minciună.

Condeiu electric. La un banchet în Paris a provocat mare uimire următorul fapt: Când invéțații s'au pus la mész au găsit înainte-le câte un trandafir pe ale cărui petale erá scris cu litere albe numele fiecăruia din ei. Scrierea asta s'a făcut cu un condeiu electric; un fir de sármă erá trecut printr'un mánuchiú de sticlă; sáрма fiind pusă în comunicație cu o pilă, scriitorul s'a apucat de scris; pe fiecare fóie a trandafirului, unde trece curentul electric remáne o urmă albă fórte frumoasă.

O invențiune pentru căile ferate. Sântem informați din sorginte sigură, díce «Timpul», că dl Brahn din Tergu-Măgurele, picher la căile ferate române, a inventat un macaz (schimbător de cale) mult mai simplu, decât cel existent, astfel, că prin aplicarea lui nu numai că se va puté realizá o mare economiá în material și manoperă la constituirea lui, dar cu deosebire, «nu vor avé loc derailări», chiar decă schimbătorul n'ar fi manevrat de nimeni, ci lăsat în voia întemplerii.

O noué călătorie la polul Nord. Vestitul esplorator norvegian Nansen ține acum în Anglia o serie de conferințe cu produsul cărora își va aduná capital pentru o espediție la polul Nord. Subiectul conferințelor este énsăși călătoria asta. Nansen se va duce mai întei pe cósta siberiană la gura fluviului Lena. El e convins, că plecá de acolo un curent marin puternic, trece peste polul Nord și ajunge dincolo de pol la Groenlanda. Pe curentul acesta va merge densusul și sperá să se opréscă la polul magnetic al pământului, care e mai spre apus de cel geografic și să facă studii importante. Va luá merinde pentru șase ani; nu crede inse că o să fie călătorie mai mult de trei séu patru ani. Nu va luá pe vapor nici rachiu, intru cât el nu va fi medicinal, nici tutun, spre marea nemulțumire a celor 12 ómeni care-l vor însoți. În schimb va luá un balon, ca să se póta urcá în aer să privéscă impregiurimile polului, și mai multe bărci pentru cazul când vasul se va sfárima de vr'un munte de gheață. «Novoie Vremia», díar rus, anunță pe de altă parte, că în cursul verei viitoare, o espediție engleză, organizată de căpitanul Sawthman, va plecá spre polul Nord, tot din Siberia, anume dela gura fluviului Obi; va călători cu vaporul până la capul Celskine, la 78 grade de latitudine nordică, și de acolo se va îndreptá spre pol în sánii-bărci cu cari se vor puté străbate ghețuri și mări.

Poșta redacțiunei.

Poeni. Emilia Galatti s'a tradus în româneșce și a apărut în fóia noastră de mult.

Varadia. Nu s'a putut tot, căci spaciul e îngust și trebuie să raportăm despre multe.

Călindarul săptămânei.

Diua sépt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele
Dumin. a 3-a din postu Ev. dela Marcu, c. 8 gl. 6. a inv. 6.			res. ap.
Duminecă	8 Par. Teofilact	20	Hubert 6 4 6 90
Luni	9 † SS. 40 Muc. d. Seb.	21	Benedict 6 2 6 12
Marti	10 Mart. Codrat.	22	Octavian 5 59 6 12
Mercuri	11 Par. Sofronie	23	Teodor 5 58 6 14
Joi	12 Cuv. Teofan	24	Gavríl 5 55 6 15
Vineri	13 Par. Nichifor	25	† <i>Bunavestire</i> 5 54, 6 16
Sâmbătă	14 Cuv. Benedict	26	Emanoil 5 52 6 17

Proprietar, redactor respunďător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu TIPARIUL LUI IOSIF LANG IN ORADEA-MARE.